

соціально-педагогічних проблем К. Д. Ушинського – це ідея національної освіти, яку він інтерпретував досить широко.

Проаналізувавши педагогічну спадщину К. Д. Ушинського та його педагогічні ідеї, ми дійшли до висновку, що національне виховання є ключовим елементом патріотичного виховання молодого покоління. К. Ушинський вірив, якщо поєднати фізичне, господарсько-трудове та духовно-моральне виховання, ми отримаємо цілісний напрям виховання, який буде гармонічно розвивати людину. Саме тому педагогічні ідеї К. Д. Ушинського зараз успішно реалізуються не тільки під час розвитку незалежної України, а й у розвитку національної школи, яка в свою чергу дає змогу розвиватися не тільки освіті, а й українській педагогіці.

Список використаної літератури

1. Русова С. Історія педагогіки у зв'язку з розвитком культури / С. Русова. – ЦДАВОВУ – ф.3889. С 2. – С.110.
2. Ушинський К. Вибрані педагогічні твори: В 2-х томах. Т.І. Теоретичні проблеми педагогіки / К. Ушинський. – Київ. «Радянська школа». Перекл. з рос. А. С. Василенко. – 1983. – 488 с.
3. Родное слово (в сокращении) / К. Д. Ушинский // История дошкольной педагогики России : хрестоматия : учеб. пособие для студ. пед. интов / сост.: Е. А. Гребенщикова [и др.] ; под ред. М. Ф. Шабаевой. – М. : Просвещение, 1976. – С. 197-202.

Вікторія ГОНЧАРЕНКО

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ЯКОВА ФЕОФАНОВИЧА ЧЕПІГИ

Пошук оптимальної системи освіти, яка б стала підґрунтям для духовного та наукового розвитку учнів, було актуальним у всі часи. Багато педагогів вбачали вирішення цієї проблеми саме в переосмисленні історико-педагогічного досвіду української національної школи, вивченні та модернізації творчої спадщини вітчизняних просвітителів. Наприклад, в монографічних роботах, наукових статтях та дослідженнях М. Стельмахович, О. Любар, М. Ярмаченко проаналізували можливі варіанти модернізації процесів, які б могли сформувати в учнів науково-патріотичну позицію.

Гідне місце посідав Яків Феофанович Чепіга (1875-1938 рр.), адже основою його педагогічних поглядів було не лише створення оптимальної системи освіти, а й формування національної свідомості українців. Народився 12 травня 1875 в с. Мар'янка на Херсонщині, Російської імперії. Під час революції був завзятим прихильником розбудови та удосконалення національного виховання. Пропагував свої думки в таких працях «До національної школи» (1909 р.), «Національне виховання» (1913 р.), «Національність і національна школа» (1910 р.). Спадщина Якова Феофановича Чепіги разом з доробком педагогів-просвітителів того часу стала основою прогресивного розвитку української національної школи.

Роботи Я. Ф. Чепіги ставали провідними та мотивуючими для педагогів-методистів того часу. Громадський діяч кінця XIX – початку XX століття О. Мізерницький підкреслював: „Те, що було не під силу Русовій, Черкасенко та сотням іншим ... зумів зробити своїм ясним розумом Яків Теофанович” [1, с. 2]. Також високу оцінку працям Я. Ф. Чепіги ставив О. Попов, він казав: «Довгі роки упертої, тяжкої, але невпинної праці висунули тов. Чепігу з-поміж народного вчителства на високий п'єдестал науково-педагогічної діяльності».

Ознайомившись з такими працями «Ґрунтовні принципи нормальної школи» (1911 р.), «Психофізіологічні основи правопису» (1911 р.), «Увага і розумовий розвиток дитини» (1911 р.) видатного українського психолога та педагога-методиста, можна

зробити висновки, що ідеї Я. Ф. Чепіги багатогранні та сміло можна вважати фундаментом для розвитку сучасної національної школи.

Метою даної роботи є висвітлити провідні ідеї педагогічної діяльності Я. Ф. Чепіги.

Педагог-методист ставив завдання сформувати фізичний, духовний та інтелектуальний розвиток дітей. Він схилився до вільного виховання дітей. Найголовнішим методом, на думку видатного педагога, була свобода, бо „при свободі всі духовні вдачі поширюються, розростаються й набувають особливої могутності у творчій силі” [4, с. 338]. Педагог також виділив головну рису такого виховання, а саме цікавість. Він ставив за мету, викликати в учнів цікавість до саморозвитку та до самопізнання. Також брав активну участь у розробці посібників та підручників для інтенсивного розвитку пізнавальної активності, формування прагнення до самоосвіти у школярів. Вчений по новому сформував методику читання та грамоти у початковій школі. Педагог вважав, що велику роль в навчанні відіграють саме навички читання: „Треба зазначити, що важливе в читанні те, що як учень, так і дорослий більшу частину своїх знань одержує через нього” [2, с. 300].

Великим досягненням Я. Ф. Чепіги було те, що він мав патріотичну позицію у вихованні. Він вважав, що розвиток системи освіти можна порівняти з розвитком окремої особистості, а точніше, що повноцінне становлення може відбутися лише за умови національно-культурної незалежності. Педагогічні погляди та ідеї набували громадянського забарвлення. Аналізуючи історико-педагогічні факти можна помітити, що ідеї Я. Ф. Чепіги були спрямовані на національний зміст підготовки вчителя та залишаються актуальними в сучасних тенденціях вітчизняної педагогічної освіти.

Також однією з ідей педагога було те, що вчитель повинен керуватися в першу чергу тим, що кожна дитина це особистість, до кожного учня треба знайти підхід. Треба вміти заохочувати та розширювати вміння та навички школярів. Поряд з цим, педагог повинен прищеплювати дітям любов до Вітчизни, рідної мови, почуття гідності та чесності, розвивати національну свідомість, висвітлювати учням традиції та обряди українського народу.

Серед зазначених напрямів педагогічної діяльності Якова Феофанович найголовніше місце посідає ідея гуманістичного виховання людини та громадянина. Повністю згодна зі словами Л. Ніколенко про те, що Я. Ф. Чепіга „увійшов в історію як мислячий педагог, котрий порушив найгостріші й найважливіші проблеми педагогічної науки” [3, с. 4].

Бо саме у педагогічній ідеях Я. Ф. Чепіги можна помітити зародження та розвиток напрямів педагогічної психології, які є схожими з провідними ідеями освіти нашого часу.

Можна зробити висновки, в контексті порівняльного аналізу, виділивши основні ідеї Я. Ф. Чепіги. Перш за все, він ставив завдання виховувати дітей вільно, без примусу до тієї чи іншої дисципліни. Також необхідно викликати в учнів цікавість, адже вона буде слугувати фундаментом для подальшого інтелектуального, фізичного та морального розвитку. Зважаючи на те, що педагогічні ідеї Я. Ф. Чепіги, формувалася в період панівного авторитарного режиму, то вони набували інноваційного характеру і сміливо протистояли старій догматичній школі. На думку вченого, збереження нації та української культури – полягає в збереженні національності дитини. Саме це пояснює гостру критику педагога в бік русифікаторської політики. Отже, спираючись на провідні ідеї Я. Ф. Чепіги, можна зробити висновок, що для повноцінного розвитку особистості, необхідна свобода, як і політична, так і наукова.

Список використаної літератури

1. 30 років творчої роботи. 1 березня – день ювілею Я. Т. Чепіги // Народній учитель. – 1926. – № 10, 10 березня – С. 2.

2. *Чепіга Я.* Раціоналізація обліку. Проведення тестів / Чепіга (Зеленкевич) Я. Ф. // Вибрані педагогічні твори: навчальний посібник / [упор., науковий редактор Л. Д. Березівська] / Інститут педагогіки АПН України. – Харків: ОВС, 2006. – С. 298–300.

3. *Ніколенко Л. Т.* Теоретичні засади навчання і виховання молодших школярів у педагогічній спадщині Я. Ф. Чепіги: дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / Ніколенко Лідія Тимофіївна. – К.: 2000. – 4 с.

4. *Чепіга Я.* До національної школи / Я. Чепіга // Українська хата. – 1909. – № 16. – С. 337–339

Вероніка БОНДАРЕНКО

ІДЕЇ РЕЛІГІЙНОГО ВИХОВАННЯ У НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ Г. ВАЩЕНКА

У сучасному суспільстві актуальною проблемою є релігійне виховання молоді. У зв'язку з сьогоденними проблемами у світі, деякі намагаються нав'язати молодому поколінню, що боротьба за нові технології є важливішим за основи виховання. Г. Ващенко один з видатних педагогів, який виступав як представник релігійно-педагогічного напрямку, для нього віра і почуття були визначені як основа виховання особистості у своїй психологічних і педагогічних працях розкрив зміст і значення системи виховання. Він по праву може мати звання педагога-державника, оскільки, вболівав за справу виховання української молоді.

Актуальність таких досліджень привернула увагу А. Бойко, В. Пашенка, Л. Петренко, В. Фазана, та представлена в їх наукових дослідженнях. Роль релігії в освітньо-виховній системі присвячено працям О. Вишневського, О. Каневської, І. Мицишин, Ю. Щербяка. Розвиток людини як особистості на основі християнських цінностей представлено у працях В. Ворожбіт, О. Жукової, Н. Коляди.

Метою статті є проаналізувати ідеї релігійного виховання у спадщині видатного українського педагога Г. Ващенко.

Григорій Ващенко вкладав в основу виховання особистості «християнське ставлення» до людини, тому що людина є образом і подобою Бога, яка б вона не була. «Все виховання української молоді мусить бути прийняте християнським духом: ми маємо виховувати риси характеру і християнський світогляд, що відповідають евангельським заповідям» [1, с. 74].

Якщо говорити про проблему особистості і суспільство, то Г. Ващенко бачить її вирішення в християнстві. Християнство налагоджує мир, злагоду та спокій у відносинах між людьми в суспільстві за допомогою християнських добродітностей, це такі як: віра, надія, любов, милосердя та ін. В Біблії написано, що віра без дії мертва, і так стверджував педагог. Він говорив, що віра повинна бути живою, це не формальність, не гра на публіку, а те чим наповнюється душа, те чим живе людина. Вона повинна бути твердою в вчинках, та не звертати уваги на спокуси. Виховання християнськими звичаями, традиціями у дітей дає надію у майбутнє, адже саме таке виховання додає людяності. Важливим місцем у вихованні в періоді раннього дитинства, на думку Г. Ващенко, належить батькам, адже вони є приклад для своєї дитини. І як наслідок говорять, що діти це є дзеркало своїх батьків. У християнській сім'ї взаємини мають ґрунтуватися на взаємоповазі та взаємодопомозі, в злагоді і любові. Невід'ємною частиною є молитва, відвідування церкви, спілкування з товаришами там, та у буденних справах дотримуватись заповідям Божих. «Релігія є не лише світоглядом, вона охоплює всю людину в цілому з її бажаннями, почуттями та вчинками» [2, с. 136]. Саме тому важливо виховувати такі звички з самого дитинства.

Християнство засуджує гордість як один з гріхів, а смиренність як благодать від Бога, і справді наприклад в випадках де зустрічаються конфлікти між людьми, набагато краще змиритися, та не впадати у крайнощі, це не призводить до поспішних невдач а навпаки зберігає спокій. Г. Ващенко зазначав, що релігія завжди мала місце в суспільстві